

нове победе у Италији, Шпанији и Северној Африци, али и њихове катастрофалне последице у целокупном Источно-римском царству, као и у освојеним провинцијама. Нове снаге на периферији царства су након Јустинијанове смрти то искористиле: Франци, Лангобарди и Арапи. Занимљив је Лепинов покушај објашњења онога што се зове *recuperatio imperii*. За Мајера је Јустинијан пасиван, за Лепина је он пак активан кормилар империје.

Јустинијанов „експеримент“, као што наслов ове студије то суге-

рише, састоји се у покушају да се царство и друштво у њему заснују на хришћанским премисама, а античке форме испуне хришћанским садржајем. Лепинова студија је успела синтеза, као и успели опис динамике збивања религиозних, политичких и социјалних трансформационих процеса у 6. веку. Она истовремено представља подстрек за даље бављење Јустинијаном и његовим епохалним местом не само у историји хришћанства, већ и у историји целокупног човечанства.

Зоран Андрић

John Behr: *The Case against Diodore and Theodore* – texts and their contexts, edited with translations and a historical and theological introduction –

Oxford Early Christian Texts, Oxford – New York 2011.

526 стр. ; 23 cm

ISBN: 978-0-19-956987-8

У веома значајној едицији Оксфордског универзитета *Рано-хришћански текстови* у 2011. години објављена је књига професора Џона Бера *The Case against Diodore and Theodore: texts and their contexts*. Повод за писање ове књиге било је истраживање развоја богословске мисли крајем 4. и почетком 5. века, како би проф. Бер написао трећи том патролошке серије (први том објављен је на српском језику у издању

Епархије жичке – *Пуш у Никеју*, а други *Никејска вера* је у припреми за штампу). Аутор ове веома занимљиве књиге тумачи списе Теодора Мопсусестијског и Диодора из Тарса, јер су њих двојица кључне личности за разумевање богословских расправа у поменутом раздобљу. Проф. Бер истиче да су фундаментални проблеми у богословљу егзегетски (посебност у читању Светог Писма) и христолошки (идентитет Господа

Исуса Христа). На почетку приказа треба нагласити да о. Џон Бер није имао намеру да у овој студији реконструише текстове поменуте двојице богослова, већ да одреди како су њихови списи коришћени у историји, при том користећи и дела њихових следбеника, али и опонената: Севира, Леонтија, Јустинијана, итд. Аутор студије је апострофирао да је за синтезу стваралаштва и богословске мисли Диодора користио дела која су написали R. Abramowski (1949) и H. V. Swete (1882), док је за проучавање дела Теодора Мопсуестијског користио студије које су написали R. Price, R. Devreesse и R. Sullivan.

Аутор је књигу поделио у два дела: *коншекси* и *шекси*. У првом делу проф. Бер се бави богословском позадином текстова Теодора и Диодора, а затим говори о томе како њих и њихова дела третира савремена наука (стр. 3–47). Затим описује њихов живот и објашњава како су настајали списи о којима ће говорити (48–65). Када говори о егзегези и Христологији, о. Џон Бер анализира дела и мисли Јулијана, Теодора и Диодора, а посебно оних који су им били неистомишљеници (66–83). Када говори о кампањи која је поведена против Диодора и Теодора, проф. Бер почиње са иницијалним реакцијама Аполинарија на Диодоров рад. Аполинарије је написао два списка против Диодора: *Силојистички арџументи Ира-*

клиону њрошв Диодора и Диодору књиџа џлава, од којих је остало само неколико фрагмената, али је у њима углавном Аполинаријева експозиција вере. У веома опширној синтези дешавања непосредно после Ефеског Сабора, проф. Бер истиче неколико разлога због којих је осуђено учење Теодора Мопсуестијског. Иако поименце нису поменути на Халкидонском Сабору, Диодор и Теодор се спомињу почетком 6. века када су на сабору у Константинопољу који је сазвао цар Анастасије осуђени, заједно са Теодоритом и Ивом и неколицином мање познатих богослова из тог доба (84–107). Аутор наводи да су у том периоду неке оригенистичке идеје уочене и одбачене, али да је најбитније било и да се нагласи да су богословске расправе које су се водиле после Трећег Васељенског Сабора у Ефесу неминуовно водиле ка сазивању Халкидонског Сабора (108–129).

Од текстова које о. Џон Бер доноси у другом делу књиге наводимо делове списа који су сачувани, и то од Кирила Александријског (133–158), Евтерија Тијанског (159–219), Тимотеја (220–225) Севира Антиохијског (230–249), Леонтија Византијског (272–313), Јустинијана (314–321), Факунда Ермијанског (322–351), папе Вигилија и документа Цариградског сабора из 553. године, посебно са четврте и пете седнице (352–431) и псевдо-не-

сторијанске списе (226–229). На крају је додаток са уводом и преводом на енглески језик Теодоровог списа на сиријском језику *О овајлоћењу*. Аутор је изабрао да преведе и донесе баш овај спис после ове опсежне и јединствене студије зато што је дело *О овајлоћењу* најбитније догматско дело Теодора Мопсуестијског, које је у оригиналу садржало петнаест књига са укупно петнаест хиљада стихова. Пошто је Теодорово дело осуђено, не чуди да је и овај спис на грчком језику изгубљен, а да је скоро у целини сачувано у сиријској верзији коју је пронашао Адај Шер половином 20. века. Поред те верзије, постоји и такође сиријски рукопис који се чува у Британској библиотеци, а који је углавном послужио као предлогак превода проф. Бера.

Студија о Диодору и Теодору проф. Бера препоручљиво је штиво за истраживаче хришћанске историје и историје догмата, а понајвише патрологије и светоотачке књижевности. Књига обилује богатим критичким апаратом, а посебно библиографијом, како примарних тако и секундарних текстова. У савременом научном свету ово дело се издваја по много чему, а највише по анализи текста и пропратног историјско-богословског контекста, тако да може да буде од велике помоћи за даља истраживања на различите теме које су обухваћене прецизним изложењем егзегезе и Христологије из датог историјског раздобља. Уз све то, ова књига најављује веома озбиљан наредни том у патролошкој серији коју је започео проф. Џон Бер.

Ивица Чаировић

Епископ др Јован (Пурић): *Икона и духовносћ*

Епархија жичка, Едиција Жички путокази, Краљево 2011.

341 стр. ; 25 см

ISBN: 978-86-84933-83-8

У издању Епархије жичке, као осамнаеста књига у едицији *Жички путокази*, објављен је зборник научних радова епископа нишког др Јована (Пурића). Збирка носи наслов *Икона и духовносћ* и садржи двадесет седам студија и азбучник појмова. Студије су настајале у периоду

од 2006. до 2011. године, а представљају научна истраживања из више богословских дисциплина: егзегезе, библистике, иконологије, патрологије, догматике, појања, химнографије и хришћанске антропологије. Све студије су већ штампане у најпознатијим српским научним часописима, али и